

Datum : 4 april 2006
Dienst/sector : DCU
Registratienummer : 2006MEC000445i

Nummer PS : PS2006ZCW09
Commissie : 2006ZCW41
Portefeuillehouder : Van Bergen

Titel : Domplein 2013: de Romeinse tijdlaag

Inhoudsopgave

Ontwerpbesluit pag. 3

Toelichting pag. 5

Bijlage(n): Notitie Over de Romeinse Route

Inleiding

Het Domplein is bij uitstek het condensatiepunt van de rijke geschiedenis van de stad Utrecht en haar provinciale context. Op, onder en aan het Domplein getuigen meerdere tijdlagen van een vrijwel continue ontwikkeling. Die loopt van Romeins (defensie) en middeleeuws Utrecht (bestuur en religie) via de tornado in 1674 (tochtgat) naar verkeersader en Academiegebouw (verkeer en wetenschap), Utrechts Centrum voor de Kunsten en kroegen (kunst en ontspanning).

De stichting Domplein 2013 stelt zich ten doel om deze onbestemde, pleinachtige plek te transformeren tot een betekenisvol plein met een nieuwe belevingswaarde. Dit vraagt om een toekomstperspectief dat gedragen wordt door bewoners, door direct belanghebbenden zoals ondernemers, de kerk, de universiteit, en door de gemeente. Dat proces van concept-ontwikkeling is gaande. Zichtbaar en tastbaar maken van de verborgen historische elementen vormen een belangrijk onderdeel daarvan en op dit punt bestaan al concrete plannen. Zoals de naam van de stichting aangeeft beziet men de transformatie van het Domplein in het licht van de culturele investeringen voor de 300ste verjaardag van de Vrede van Utrecht.

In september 2005 heeft de statencommissie ZCW een werkbezoek gebracht aan de Stichting Domplein 2013. Vervolgens heeft de commissie GS verzocht te komen met een voorstel voor een herkenbare, financieel afgebakende provinciale bijdrage aan de plannen van de stichting en wel in samenhang met verwante provinciale projecten zoals de Limes.

Bij deze stellen wij voor aan de Stichting Domplein een eenmalig investeringssubsidie te verstrekken van € 312.000,-. Dit geld is een bijdrage in de kosten van een deel van de zogenoemde Romeinse Route, waarbij restanten van de karakteristieke castellummuur worden ontsloten voor het publiek.

Ontwerp-besluit

Besluit van 15 mei 2006 tot een bijdrage in de ontsluiting van de Limes aan het Domplein in Utrecht

Provinciale staten van Utrecht;

Op het voorstel van gedeputeerde staten van 4 april 2006, dienst/sector DCU nummer 2006MEC000445 i;

Overwegende dat

- . de presentatie van de Romeinse tijdlaag, als onderdeel van de Limes, bij uitstek past binnen het provinciaal beleid;
- . dat de provincie niet langer koerst op één centraal archeologisch informatiecentrum, maar stapsgewijs inzet op gespreide, samenhangende presentatie van het archeologische verleden, zowel het onroerend als het roerende erfgoed;

Gelet op

- . de besluitvorming omtrent het Domplein door de gemeente Utrecht;

Besluiten:

- Het plan voor een eenmalige bijdrage van € 312.000,- aan de Stichting Domplein 2013 vast te stellen zoals weergegeven in de bijlage bij dit besluit.
- De benodigde middelen beschikbaar te stellen door een onttrekking aan de reserve AIC.

voorzitter,

griffier,

Toelichting

Aan Provinciale Staten,

Wettelijke grondslag

Cultuurnota 2005-2008

Artikel 4 Algemene Subsidieverordening, incidentele subsidie

Beoogd effect

Door de provinciale bijdrage neemt een groter en diverser publiek dan tot nu toe, op laagdrempelige wijze kennis van de Romeinse aanwezigheid in stad en regio, als onderdeel van de Limes. Binnen het totaalconcept voor het gehele Dompleinproject zullen de verschillende publieksgroepen nader worden benoemd. Primair zullen dat de bewoners van de stad zijn. Daarnaast zal een nog te definiëren segment toeristen het Domplein gaan 'belevén'.

Argumenten

1. Het voorstel geeft mede invulling aan de hoofddoelen van het cultuurbeleid, te weten *Versterking culturele rol stad Utrecht* (cultuurconvenant Midden Nederland en Vrede van Utrecht) en *Vergroting publieksbereik*.

2. Met het voorstel wordt invulling gegeven aan onze ambitie de weinig zichtbare Limes te onthullen door passende ontwikkeling per locatie (parelsnoerprincipe), zowel door middel van fysieke zichtbaarheid als informatiemedia. De betrokken provincies, gemeenten, regio Arnhem-Nijmegen en het rijk hebben hierover onlangs de Romeinse Limes Alliantie gesloten. Zij richt zich op behouden, benutten en uitdragen van de betekenis van de Limes, ten dienste van de vakgemeenschap en het publiek.

3. Binnen de 21 deelplannen van de Stichting Domplein 2013 kiezen wij voor één herkenbaar deelproject. De provincie kan zich hiermee profileren. Ook doet het recht aan de standpunten zoals verwoord tijdens de statencommissie van 19 september 2005; in meerderheid drongen de fracties toen aan op een duidelijk, ook financieel afgebakend project. Dit sluit tevens aan op de gefaseerde aanpak die de stichting voorstaat. Verder is de keuze ingegeven door de potenties voor publieksbereik van het project.

In de bijlage vindt u nadere informatie over de Romeinse Route.

4. Bij ons voorstel is rekening gehouden met het besluit van de gemeente Utrecht om de ambities van de Stichting Domplein 2013 te omarmen en hiervoor de reguliere onderhoudsbudgetten te gebruiken. De gemeente heeft nog geen inhoudelijk beleid geformuleerd waarin de publieksfuncties en bijbehorende programmering van het Centraal Museum, Het Utrechts Archief (Hamburgerstraat) en Domplein 2013 tot een eenheid zijn gesmeed. Alledrie willen zij een geschiedenis van de stad presenteren aan hetzelfde publiek.

Kanttekening

1. In overeenstemming met ons Cultuurprogramma 2005-2008, hebben wij thans geen ambities voor één centrale archeologische publieksfunctie, op het Domplein dan wel elders. In de afgelopen jaren zijn meerdere haalbaarheidsonderzoeken verricht (Fort Vechten). Door belemmeringen van uiteenlopende aard, waaronder onvoldoende draagvlak, hebben wij de koers verlegd van een fysiek gecentraliseerde, institutionele benadering naar een pragmatische aanpak. Wij richten ons nu op een

over meerdere locaties gespreide maar samenhangende publieksinformatie en - presentatie. Dit past overigens goed bij de onbegrensde mogelijkheden van het digitale tijdperk.

2. De Stichting Domplein 2013 heeft ons gevraagd om een meerjarig partnership met de provincie. Wij geven er de voorkeur aan onze betrokkenheid op een andere manier gestalte te geven. Het Domplein is eerst en vooral een stadsplein, een plein van de stad. De gemeente en bevolgen particulieren zijn de eerst aangewezenen voor de transformatie ervan. De rol van de provincie is flankerend, als meedenker en als investeerder in één of mogelijk meerdere concrete deelprojecten die passen bij de eigen provinciale (cultuur)doelen.

Financiën

De kosten van het gekozen deelproject belopen in totaal € 750.000,-. De voorgestelde provinciale bijdrage van € 312.000,- gaat ten laste van de bestemmingsreserve AIC, die hiermee is uitgeput. De omvang van de bijdrage is weliswaar ingegeven door het nog beschikbare geld, maar is in zich zelf wel passend voor een provinciaal aandeel; dat bedraagt ruim 40% van de totale kosten. Bij de subsidieverlening stellen wij als voorwaarde dat er voldoende dekking is om het gehele deelproject te kunnen uitvoeren en dat het geld niet wordt besteed aan het reguliere beheer van de Romeinse Route (regulier beheer valt onder de verantwoordelijkheid van de gemeente of participerende instellingen).

Realisatie

De planning van de stichting voorziet in realisatie tussen 2006- en 2008, het laatste jaar van ons Cultuurprogramma 2005-2008. Van eventuele serieuze vertraging bij de uitvoering zullen wij u op de hoogte stellen, al dan niet in het Cultuurprogramma 2009-2012.

Communicatie

Ons voorstel is opgenomen geweest in regulier persbericht. Onderdeel van de realisatie is de publieksinformatie over de financiers.

Bijlagen

Notitie Over de Romeinse Route
Projectvoorstel Stichting Domplein 2013.

Gedeputeerde staten,

voorzitter, Mr B. Staal

secretaris, Drs. H.H. Sietsma

Over de Romeinse Route

Bijlage bij Statenvoorstel 2006MEC000445 i Domplein 2013: de Romeinse tijdlaag

1. Het begin van Utrecht

Het Domplein zou ook wel het Castellumplein kunnen heten. De restanten van het Romeinse fort vormden namelijk een logische lokatie voor de bouw van wat later de Domkerk en een religieus centrum werd. Die was gekozen vanwege de combinatie van droge voeten en ligging aan de rivier. Het castellum was een vierkant terrein, omsloten door een muur met in elke zijde een poort en in elke hoek een toren. Aan weerszijden ontstonden kleine civiele nederzettingen. Het castellum deed dienst vanaf het jaar 47 tot omstreeks 275. De eerste kampplaats werd opgetrokken van aarde en hout, latere versies in steen. Door bebouwingen in volgende eeuwen met kerken, kapellen, huizen en instellingen is de oorspronkelijke overzichtelijke structuur niet meer zichtbaar. Maar echt verdwenen is die niet. Op verschillende plekken en vooral aan de noordzijde zijn delen ervan in de grond aanwezig.

2. Romeinse Route

Het plan voor de Romeinse Route is één van de 21 deelplannen van de stichting voor een omwenteling op het plein en zijn omgeving. Dit deelplan richt zich op het toegankelijk maken voor een algemeen publiek van de Romeinse tijdlaag. In letterlijk zin door de noordelijke muurdelen onder restaurant (voorheen keizerlijk paleis) Lofen, bezoekerscentrum RonDom en het Utrechts Centrum voor de Kunsten (UCK) zichtbaar en tastbaar te maken. Overdrachtelijk door informatie en educatie. De Romeinse Route baant zich straks een weg door eeuwenoude steegjes naar ondergrondse restanten van de castellummuur en een nieuw bezoekerscentrum.

In dit voorstel gaat het om één tracé van de route: de verbinding tussen de Vismarkt (Oude Gracht) met het binnenterrein van bezoekerscentrum RonDom aan het Domplein. Vandaar gaat men enkele meters afdalen naar een stuk castellummuur dat daar zal worden blootgelegd. Voor een volgende fase staat de verbinding tussen RonDom en UCK gepland.

Door de aansluiting op de gracht en het winkelgebied vinden wij deze doorsteek aantrekkelijk, door de letterlijke afdaling in de tijd tevens spannend voor het publiek.

Zoals gezegd streeft de stichting naar een nieuw en ondergronds bezoekerscentrum onder het UCK, waarin het huidige RonDom wordt opgenomen. Hier wil men niet alleen de historie van de Romeinen presenteren, inclusief een Limesmaquette en expositieruimte voor archeologica, maar een complete geschiedenis tot heden. De plannen hiervoor worden als onderdeel van de totale conceptontwikkeling ontwikkeld.

Van belang in dit verband is het provinciale plan voor het archeologisch depot en publiekspresentatie, waarmee uw staten op 12 december 2005 hebben ingestemd. Dit voorziet in gezamenlijke onderbrenging van zowel de provinciale als de gemeentelijke archeologische collecties in het depot van het Centraal Museum, dat zelf ook een aanzienlijke verzameling archeologica bezit. Het streven is uit deze drie collecties tijdelijke presentaties samen te stellen.

3. Geld

De kosten van het totaalplan voor de verschillende tijdlagen en de 21 deelplannen belopen 20 mln.

De dekking wordt gevonden in:

- * sponsoring, zowel in algemene zin als per project
- * bijdragen van fondsen
- * overheidssubsidies
- * investering in maatschappelijk vastgoed
- * bijdragen in natura

Op dit moment zijn sponsorbijdragen toegezegd door SHV (2 mln. over 7 jaar), Rabobank € 300.000,- en meerdere bijdragen van kleinere firma's. Voor vastgoedinvestering heeft Woningcorporatie Mitros getekend voor 1 mln.

Zoals gezegd zet de gemeente Utrecht haar reguliere onderhoudsbudgetten in.

De begroting van het deelproject Romeinse Route/Vismarkt-RonDom is als volgt:

projectvoorbereiding	40.000
bouw en realisatie	547.000
beheer	pm
communicatie/educatie	75.000
procesmanagement	15.000
onvoorzien 10%	<u>73.000</u>
totaal	750.000